

# برنامه و اساسنامه حزب دمکرات کردستان

مصوب کنگره پانزدهم حزب

۲ تا ۸ خرداد ۱۳۹۰

۲۲ تا ۲۹ می ۲۰۱۱



# برنامه‌ی حزب دمکرات کردستان

مصوب کنگره پانزدهم حزب

۲ تا ۸ خرداد ۱۳۹۰

۲۳ تا ۲۹ می ۲۰۱۱





#### مقدمه

روند تکوین دولت - ملت در خاورمیانه در پی جنگ اول جهانی، امکان آنرا فراهم نساخت تا کردها، این مردمان دیرین منطقه، از دولت مستقل خود برخوردار گردند. سازمان نیافتگی شعور ملی کرد در اوایل قرن بیستم از سویی و دخالت‌های غیرعادلانه‌ی ابرقدرت‌های آن دوران در امور منطقه‌ی ما از سوی دیگر، موجب محرومیت ملت کرد از یک دولت مستقل گشتند. چنین وضعیتی باعث شکل‌گیری مرزهای دولت - ملت‌های تازه تأسیس منطقه به سود چند ملت و به حساب تقسیم دوباره‌ی کردستان و انکار هویت ملی کردها و حق مشارکت این ملت در حاکمیت سیاسی گردید و همین ستمگری تاریخی به سرآغاز دوران جدید خونین و پرهزینه‌ای در مبارزه‌ی آزادیخواهانه ملت کرد در راه تأمین حق تعیین سرنوشت بدل گردید.



هرچند در ایران نیز دسیسه‌ی امحاء سیستماتیک هويت ملی کرد، بخش لاینجزای پروژہ‌ی تثبیت دولت - ملت ایرانی در پی به قدرت رسیدن رضا شاه پهلوی بود، اما کلیه‌ی این تلاشها نتوانستند مانع پیشرفت روند طبیعی تکامل تاریخی هويت ملی کرد در کردستان ایران گردند. ناسیونالیزم مدرن کرد در کردستان ایران نیز، که به شیوه‌ای قابل درک از سوی محصول رشد جوانب گوناگون جامعه‌ی کردستان و از سوی دیگر نتیجه‌ی مبارزات ملی قشر روشنفکر کرد بود، از طریق تأسیس "کومله‌ی ژ. ک" در سال ۱۳۲۱ شمسی (۱۹۴۲ میلادی)، شیوه‌ی سازمانی به خود گرفت. هويت "کومله‌ی ژ. ک" بر اساس ارتقاء سطح آگاهی ملی و آرمان آزادی کرد در سرزمین کردستان و تأسیس دولت ملی کردها پی‌ریزی شده بود. "ژ. ک" پس از سه سال، بدلیل گسترش فضای فعالیت و در آستانه‌ی ایجاد زمینه برای تشکیل يك حکومت کردی در شرق کردستان، که کلیه‌ی طبقات و اقشار آن دوران جامعه‌ی کردستان را در صفوف خود گرد آورد، جای خود را به حزب دمکرات کردستان داد. بر این اساس، حزب دمکرات کردستان در ۲۵ مردادماه سال ۱۳۲۴ شمسی (۱۶ اوت سال ۱۹۴۵ میلادی) به رهبری پیشوا قاضی محمد تأسیس شد. تأسیس حزب دمکرات کردستان بر مبنای اصول "کومله‌ی ژ. ک" نقطه عطف مهمی در تاریخ ملت کرد و سرآغاز مرحله‌ی



نوبتی در مبارزه‌ی ملت‌مان بشمار می‌آید. تحت رهبری این حزب بود که ملت کرد برای نخستین بار در تاریخ نوین خود توانست در بخشی از کردستان جمهوری کردستان را تشکیل دهد. جمهوری کردستان برای نخستین بار شیوه‌ی حاکمیت کردها در شکلی مدرن و با محتوایی دمکراتیک را به منصفه ظهور رساند. هر چند جمهوری کردستان پس از ۱۱ ماه حاکمیت دمکراتیک بدلیل یورش حاکمیت پادشاهی آن دوران جوانمرگ شد، اما تجربه‌ی دمکراتیک حاکمیت در جمهوری کردستان، برگ زرینی در تاریخ سیاسی ملت کرد در راه تحقق حقوق ملی و دمکراتیک آن بشمار می‌آید. جوهر دمکراتیک حاکمیت در این جمهوری که اساساً بر اصل احترام به اراده‌ی مردم کردستان از سویی و تلاش در راستای همزیستی توأم با احترام متقابل با ملت‌های همسایه از سوی دیگر پی‌ریزی شده بود، نه‌تنها در سطح کردستان و ایران آن دوران، بلکه هم آن زمان و هم در حال حاضر در کل خاورمیانه رویداد مهمی بشمار می‌رود. هر چند پیشوا قاضی محمد و بخش دیگری از رهبران حزب و جمهوری در راه مبارزات آزادیخواهانه‌ی خویش به فرمان رژیم پادشاهی ایران به دار آویخته شدند، اما تجربه‌ی دمکراتیک و ترقیخواهانه‌ی جمهوری کردستان کماکان چراغ راهنمای نسل‌های آینده جنبش آزادیخواهانه‌ی ملت کرد بوده و خواهد بود.



علیرغم آنکه فروپاشی جمهوری کردستان ضربه‌ی مهلکی بر پیکر حزب دمکرات کردستان بود، اما مبارزان این حزب طی مدت نسبتاً کوتاهی خود را تجدید سازمان نموده و مبارزه‌ی آزادیخواهانه‌ی خویش را از سر گرفتند. حزب دمکرات کردستان طی بیش از ۶۵ سال حیات خویش برگهای زرین بسیاری را در تاریخ ملت کرد به ثبت رسانده است. پیروزیهای بزرگ فراوانی کسب کرده و متحمل شکست و ناکامی نیز شده است.

علاوه بر تأسیس جمهوری کردستان که نقطه‌ی اوج پیروزی این حزب و بطور کلی جنبش آزادیخواهانه‌ی کرد بشمار می‌رود، حزب دمکرات جنبش پر شکوه سالهای ۴۷ - ۱۳۴۶ را برپا ساخته، چند بار در رقابتهای انتخاباتی خود را محک زده و هر بار به موفقیت دست یافته است و سرانجام بیش از سه دهه مبارزه‌ی قهرمانانه‌ای را علیه دیکتاتوری ولایت فقیه‌ی به پیش برده است.

این حزب در عین حال شاهد سرنگونی جمهوری کردستان و شکست قیام مسلحانه‌ی سالهای ۴۷ - ۱۳۴۶ بوده و چند بار در دوران رژیم پادشاهی و رژیم جمهوری اسلامی آماج یورش پلیس و نیروهای سرکوبگر قرار گرفته است و صدها تن از مبارزانش به زندان افتاده‌اند که اکثر آنها متحمل احکام سنگین و حتی اعدام شده‌اند.





بیش از پنج هزار کادر و عضو و پیشمرگ حزب دمکرات در این مبارزهی قهرمانانه و سرشار از افتخار به شهادت رسیده‌اند که حدود ۲۵ تن از آنها در زمهری کادر رهبری بودند که در صدر همه نام سه رهبر بلند پایه: پیشوا قاضی محمد، دکتر قاسملو و دکتر شرفکندی می‌درخشد.

در پی آغاز پروژه نیم بند تکوین دولت - ملت در ایران هیأت حاکمه چه در دوران پادشاهی و چه در دوران جمهوری اسلامی، هیچگاه حاضر نبوده گامی در راستای حل مسأله‌ی ملی کرد و دیگر ملیت‌های ساکن ایران بردارد. نگرش تمامیت-خواهانه‌ی هیأت حاکمه و انکار کثیرالمله بودن ایران و مسأله‌ی ملی و مشروع کرد، عامل تداوم این معضل بوده است.

مسأله‌ی کردها در ایران نه تنها از سوی قدرت مرکزی بلکه از سوی ناسیونالیسم ایرانی در خارج از حاکمیت رسمی و حتی از سوی بخشی از اپوزیسیون سراسری و روشنفکران ایرانی، به عنوان یک مسأله‌ی ملی دائماً مورد انکار قرار گرفته است. مشکل در اینجا است که این دیدگاه به جای آنکه جوهر ملی مسأله‌ی کرد و حق این ملت در رقم زدن سرنوشت خویش را مبنا قرار دهد، می‌کوشد با بی‌توجهی به این واقعیت و گذشتن از کنار آن، در راستای حفظ هژمونی هویت ملت حاکم عمل کند. همچنانکه تابو تلقی کردن و مبنا قرار دادن تمامیت ارضی در



ایران نیز چیزی نیست جز ابزاری در خدمت این تفکر غیر دموکراتیک و شوونیستی.

بدلیل همین دیدگاه تمامیت‌خواهانه‌ی قشر حاکم است که حتی بحث دموکراسی نیز در رابطه با مسأله‌ی ملی در ایران مورد تحریف واقع می‌گردد. جنبش کرد در روند خویش همواره عدم وجود دموکراسی را عامل لاینحل باقی ماندن مسأله‌ی کرد ارزیابی کرده است. تجارب گذشته نشان می‌دهد که ملت کرد از حل دموکراتیک مسأله خویش در شرق کردستان استقبال می‌کند. اما متأسفانه بدلیل غیردموکراتیک بودن قدرت حاکم بر کردستان، خواست صلح‌جویانه‌ی ملت کرد با زبانی غیر دموکراتیک و آمیخته با سرکوب پاسخ داده شده است. نیت صلح‌طلبانه و خواست (این ملت) مبنی بر استفاده از دیالوگ و گفتگو به منظور حل مسأله‌ی ملی کرد در شرق کردستان، یا از سوی نمایندگان قدرت حاکم مردود شمرده شده یا به عنوان دامی برای از بین بردن رهبران سیاسی و تضعیف جنبش کرد مورد استفاده قرار گرفته شده است.

تجارب و روند رویدادها مؤید آنند که پروژه‌ی تکوین دولت - ملت ایرانی، بر مبنای تمرکز قدرت در مرکز و انکار هویت ملیتهای ایران و تحمیل هویت یک ملت بر کلیه‌ی ملیتهای



دیگر هیچگاه موفق نبوده است. مطرح بودن مسأله‌ی ملیتها به عنوان مهمترین معضل سیاسی در ایران امروز، دلیل غیرقابل انکاری است بر اثبات این واقعیت. پافشاری بر روند ناسیونالیزم تمامیت‌خواه ایرانی نیز از همان ابتدا سترون بوده و چیزی نبوده جز تلاشی غیرمسئولانه در راستای تداوم یک تمرکزگرایی تاریخی و بر مبنای تیره ساختن هرچه بیشتر افق همزیستی داوطلبانه‌ی ملیتهای ساکن ایران.

بنابراین از دیدگاه حزب دمکرات کردستان، در پرتو نکات فوق‌الذکر و با توجه به خواست دیرینه‌ی ملت کرد و روند سیاسی فعلی کردستان، مسأله‌ی ملی کرد تنها هنگامی کاملاً حل و فصل می‌گردد که سیر طبیعی خود را طی نموده و خواستههای مورد نظر ملت کرد را مبنای قرار دهد. امکان همزیستی داوطلبانه‌ی ملیتهای ایران نیز - علی‌رغم تاریخ مملو از ستم و فجایع گذشته - هنگامی فراهم خواهد شد که بدون هیچ چون و چرایی احترام به اراده‌ی سیاسی ملیتهای ساکن ایران و از جمله ملت کرد در شرق کردستان سنگ بنای حل و فصل مسأله‌ی ملی در ایران آینده قرار گیرد.

جوهر برنامه‌ی حزب دمکرات کردستان بازتاب خواست ملی و دمکراتیک مردم کردستان است. اعضا و هواداران حزب باید این



برنامه را به میان توده‌های مردم کردستان برده و مفاد آنرا برای مردم توضیح دهند. رفقای حزبی ضمن آنکه توضیح نقطه نظرات حزب پیرامون مسائل سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی برای توده‌های مردم را وظیفه‌ی خود می‌دانند، باید در راستای تحکیم هر چه فزونتر رابطه‌ی گسترده‌ی حزب و ملت و شکوفا ساختن هرچه بیشتر عرصه‌های دموکراتیک جنبش ملت‌مان، به گرمی از انتقادات، رهنمودها و پیشنهادات آنان استقبال نمایند.

## فصل اول اهداف کلی

### ماده‌ی نخست: آرمانها و پرنسپهای اساسی

۱. آرمان حزب دمکرات کردستان تحقق حق تعیین سرنوشت ملت کرد در شرق کردستان (کردستان ایران) می‌باشد.
۲. شعار استراتژیک حزب دمکرات کردستان تأسیس جمهوری کردستان در چارچوب یک ایران دمکراتیک فدرال می‌باشد.
۳. حزب دمکرات کردستان اتحاد داوطلبانه و عادلانه میان ملیتهای ایران را مبنای تأسیس یک ایران دمکراتیک فدرال می‌داند.
۴. حزب دمکرات کردستان در راستای تحقق یک جامعه آزاد و دمکراتیک، پلورالیست و دادپورانه تلاش می‌نماید.
۵. حزب دمکرات کردستان به ایدآلهای صلح و حقوق بشر و مودت میان خلقها اعتقاد دارد.



## فصل دوم مبانی جمهوری کردستان

### ماده دوم: ماهیت جمهوری کردستان

جمهوری کردستان ساختاری ملی، دموکراتیک و کردستانی است. بدین معنا که:

۱. یک حاکمیت سیاسی - مردمی است که با رأی توده‌های مردم تشکیل گردیده و طبق خواست و اراده‌ی مردم اداره می‌شود.
۲. نماد خاتمه بخشیدن به ستم بوده و مظهر حاکمیت ملت کرد در شرق کردستان است.
۳. از حقوق مشروع کلیه اقلیتهای گوناگون ملی، اتنیک، فرهنگی و مذهبی درون این جمهوری حراست خواهد کرد.

### ماده سوم: چارچوب جغرافیایی

چارچوب جغرافیایی جمهوری کردستان با توجه به عوامل جغرافیایی و تاریخی و خواست اکثریت ساکنان هر منطقه‌ای تعیین می‌گردد.



#### ماده‌ی چهارم: نمادهای ملی

۱. جمهوری کردستان دارای قانون اساسی، پرچم و سرود و جشن ملی و زبان رسمی خود می‌باشد.
۲. پرچم دولت فدرال در کنار پرچم کردستان در ارگانهای رسمی جمهوری کردستان برافراشته می‌شود.

#### ماده پنجم: سیستم حاکمیت در جمهوری کردستان

- حاکمیت در جمهوری کردستان که در قانون اساسی اقلیم نهادینه خواهد شد بر مبنای پرنسپهای کلی آتی الذکر تشکیل و اداره می‌گردد:
۱. هر قدرتی به شیوه مستقیم یا غیر مستقیم از مردم بدون در نظر گرفته شدن تفاوت‌های اثنیکی، مذهبی، جنسی و جایگاه اجتماعی و... سرچشمه می‌گیرد.
  ۲. انتخابات برای ارگانهایی که از سوی مردم برگزیده می‌شوند از طریق رأی گیری عمومی و مخفی و مستقیم و با تأمین حقوق برابر برای انتخاب و کاندیداتوری برگزار می‌گردد.
  ۳. هم میهنان در خصوص اشتغال در پستهای حکومتی از فرصت یکسان برخوردار خواهند بود.



۴. جمهوری کردستان برای شرکت گروههایی که به شیوه طبیعی در اقلیت قرار دارند، مکانیزم ویژه‌ای را جهت مشارکت آنها در حاکمیت مدنظر قرار خواهد داد.

#### ماده ششم: تفکیک قوا

در جمهوری کردستان دستگاههای قانونگذاری، اجرایی و قضایی مستقل از یکدیگر هستند.

۱. پارلمان کردستان والاترین ارگان قانونگذاری جمهوری کردستان است.

۲. رئیس جمهوری کردستان از طرف مردم و برای مدت معینی برگزیده می‌شود.

۳. حکومت جمهوری کردستان براساس سیستم پارلمانی از تصویب پارلمان خواهد گذشت و در مقابل پارلمان پاسخگو خواهد بود.

۴. قوه قضاییه به شیوه‌ای انتخاب خواهد شد که متضمن استقلال این قوه باشد.





**ماده هفتم: جدایی دین از حاکمیت سیاسی**

۱. در جمهوری کردستان دین از حاکمیت سیاسی جدا بوده و از اصل سکولاریزم پیروی می‌گردد.
۲. کلیه‌ی ساکنان کردستان در گزینش و تبلیغ آیین و مذهب و اجرای مناسک دینی خود آزاد هستند.

**فصل سوم**

**همبستگی ملتها در ایران فدرال**

**ماده هشتم : مبانی اتحاد ملتها در ایران**

۱. حاکمیت جمهوری ، دمکراتیک و فدرال در مدیریت می‌تواند متضمن همبستگی و هم پیمانی پایدار و استوارتر در میان ملتهای ایران بوده و زمینه‌ساز همزیستی داوطلبانه و عادلانه در چارچوبی مشخص در ایران آینده باشد.
۲. از دیدگاه حزب دمکرات کردستان اتحاد میان ملتها منوط به اجرا و پایبندی به پرنسیپهای ذیل می‌باشد:  
- کثیرالمله بودن باید یکی از مبانی اصلی قواره سیاسی سراسری باشد.



- هر ملتی باید توسط نمایندگان برگزیده‌ی خویش در اداره امور ویژه خود و منطقه‌ی مربوطه آزاد باشد.
- کلیه‌ی ملیتها به شیوه‌ای عادلانه در اداره‌ی امور دولت فدرال سهیم باشند.
- اصول نمادین اتحاد ملیتها در ایران اجرا گردد.

#### ماده نهم: بازتاب نمادین اتحاد ملیتها در ایران

- بازتاب نمادین اتحاد ملیتها در ایران بدین شیوه خواهد بود:
۱. نمادهای دولت فدرال و ساختار و تصمیمات و برنامه‌های کلیه ارگانها و دستگاههای دولت فدرال باید تعبیری از حاکمیت مشترک قواها درون فدراسیون باشند.
  ۲. فدراسیون ایران دارای دو انجمن نمایندگان و ملیتها خواهد بود. اعضای انجمن نمایندگان بر اساس جمعیت انتخاب خواهد شد؛ اعضای انجمن ملیتها نیز برای هر کدام از ملیتها ایران فدرال به يك اندازه خواهد بود.
  ۳. هیچ تصمیمی که به سرنوشت ملیتهاى ایران ارتباط داشته باشد بدون تصویب انجمن ملیتها قابل اجرا نخواهد بود.
  ۴. چنانچه مصوبه‌ای با منافع ملی هر کدام از ملیتها در تضاد و ناهمگن باشد، حق وتوی آن در مجلس ملیتها برای ملت مربوطه تضمین خواهد شد.



۵. هر يك از ملیتها باید از این حق برخوردار باشند که از طریق همه‌پرسی به ادامه این اتحاد و خروج از آن رأی دهد.
۶. دیوان عالی فدرال که از نخبگان کلیه‌ی ملل و قوادهای درون فدراسیون تشکیل می‌گردد، از پرنسپهای بنیادین اتحاد ملیتها حراست خواهد کرد و مشکلات مربوط به تقسیم صلاحیتها را حل و فصل خواهد کرد.

### فصل چهارم

#### جمهوری کردستان و دولت فدرال

##### ماده دهم: زبان رسمی

۱. زبان کردی زبان رسمی دستگاههای اداری جمهوری کردستان است و در کلیه‌ی مقاطع تحصیلی از این زبان استفاده می‌شود.
۲. زبانی که بمنظور مکاتبات و روابط اداری میان اقلیمها و دولت فدرال مورد تصویب قرار می‌گیرد، از کلاس چهارم ابتدایی به بعد تدریس می‌شود.



### ماده‌ی یازدهم: تقسیم صلاحیتها

۱. غیر از روابط با دولتهای خارجی، ارتش فدرال، برنامه‌ریزیهای بلندمدت اقتصادی و سیستم پولی که در صلاحیت دولت فدرال می‌باشد، تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی در کلیه‌ی عرصه‌های دیگر در صلاحیت دستگاههای جمهوری کردستان است.

۲. سیاست و برنامه‌های دولت فدرال با توجه به مصالح و خواست تشکیل‌دهندگان فدراسیون و تلاش در جهت جبران تبعیضات گذشته علیه ملیتهای ایران تعیین و به‌پیش برده خواهند شد. بویژه:

- ارتش فدرال از لحاظ ترکیب نیرو و فرماندهی، نصادی از کثیرالملله و کثیرالاقليم بودن ایران بوده و از لحاظ کارکرد نیز علیه مصالح مشروع ملیتهای ایران عمل نخواهد کرد.

- سیاست خارجی دولت فدرال انعکاسی از موجودیت سیاسی و نهادی و منافع ملل و اعضای تشکیل‌دهنده‌ی ایران خواهد بود. جمهوری کردستان و دیگر اقلیمها با هماهنگی با دولت فدرال از حق برقراری و پیشبرد مناسبات خارجی خود در عرصه‌های مربوط به خود برخوردار خواهند بود.



### ماده‌ی دوازدهم: تأمین امنیت در کردستان

۱. امر تأمین امنیت در داخل کردستان بر عهده‌ی نیروی پیشمرگ و سایر ارگانهای انتظامی جمهوری کردستان است.
۲. وظیفه‌ی ارتش فدرال حفاظت از مرزهای کشور است و حق ندارد در امور داخلی مداخله نماید.

### فصل پنجم

### اصول و وظایف مهم جمهوری کردستان

### ماده‌ی سیزدهم: حقوق و آزادیهای عمومی

۱. کلیه حقوق و آزادیهای مصرح در منشور جهانی حقوق بشر (یعنی اعلامیه‌ی جهانی حقوق بشر، پیماننامه‌های سازمان ملل متحد در مورد حقوق مدنی و سیاسی و حقوق اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی) در قانون اساسی و قوانین جمهوری کردستان برسمیت شناخته می‌شوند. حکومت جمهوری کردستان در قبال پیاده کردن و برداشتن گامهای مثبت در راستای حفظ و ترویج آنها مسئول است.
۲. در اقلیم کردستان قانون حاکم است. کلیه‌ی آحاد جامعه در قانون و در مقابل قانون یکسانند.



### ماده‌ی چهاردهم: شکوفایی فرهنگی

#### حکومت جمهوری کردستان :

۱. تحصیلات اجباری تا سن پانزده سالگی و تحصیلات مجانی تا پایان دوران متوسطه را تضمین می‌کند.
۲. در راستای ریشه‌کن کردن بی‌سوادی در کردستان اقدامات جدی بعمل خواهد آورد.
۳. در کلیه‌ی مقاطع تحصیلی و برای همه‌ی مراحل آموزش و پرورش، امکان دسترسی افراد کم‌درآمد به تحصیل و فراگیری را فراهم خواهد ساخت.
۴. به رشد و شکوفایی فرهنگ در جامعه اهمیت داده و به محافل و مجامع و مراکز ادبی و هنری بویژه در عرصه خدمت به زبان و ادب و فرهنگ کردی کمک می‌کند.
۵. در برنامه‌ی فرهنگی و آموزشی خود جایگاه شایسته‌ای به مستلزمات پرورش و رشد کودکان و نوجوانان اختصاص خواهد داد.



**ماده‌ی پانزدهم: امنیت اجتماعی**

**حکومت جمهوری کردستان :**

۱. درآمدهای عمومی را به شیوه‌ای تقسیم می‌کند که به ارتقاء سطح زندگی افراد کم درآمد یاری رساند.
۲. سیستم بهداشت عمومی را ارتقاء داده و تسهیلات لازم برای دسترسی مردم بویژه افراد بی‌بضاعت به خدمات پزشکی و درمانی را فراهم می‌سازد.
۳. خدمات و رسیدگی اجتماعی را بویژه برای معلولین و سالمندان و بی‌سرپرستان بمنظور تأمین یک زندگی عادی مد نظر قرار خواهد داد.
۴. امکان کار را برای همگان فراهم خواهد کرد.
۵. قانون کار را به نحوی تصویب و اجرا خواهد کرد که استانداردهای بین‌المللی مربوط به حقوق کارگران و زحمتکشان بویژه محدود کردن ساعات کار و ممنوعیت کار کودکان و مرخصی همراه با حقوق مادران را دربرگیرد.
۶. طرحهای وسیع و همه‌جانبه‌ای را برای مبارزه علیه برخی ناهنجاریهای اجتماعی نظیر اعتیاد و خشونت‌های ناموسی اجرا خواهد کرد.



### ماده‌ی شانزدهم: توسعه‌ی اقتصادی

۱. حکومت جمهوری کردستان در راستای خارج ساختن کردستان از عقب ماندگی اقتصادی و اقدام جهت صنعتی کردن آن تلاش خواهد کرد. بدین منظور هر دو بخش عمومی و خصوصی را به نحوی هماهنگ خواهد ساخت که موجب تشویق تولیدات داخلی و واردات و گسترش تجارت مستقیم اقلیم کردستان و مدرنیزه کردن کشاورزی و احیای توریسم و استفاده‌ی کارشناسانه از منابع طبیعی و یافتن خلاقیت‌های اقتصادی ویژه‌ی جامعه‌ی کردستان گردد.
۲. سیاست مالکیت بر زمین را به شیوه‌ای تنظیم خواهد کرد که هم منافع کشاورزان و هم ملزومات توسعه‌ی کشاورزی و دامداری فراهم گردد.

### ماده‌ی هفدهم: سوسیالیسم دمکراتیک

حکومت جمهوری کردستان با توجه به ارزشهای سوسیالیسم دمکراتیک، پایه‌های یک جامعه‌ی از لحاظ اقتصادی آزاد و پیشرفته و از نظر اجتماعی آرام و دادگستر را پی‌ریزی خواهد کرد. در این جامعه که از ارزشهای سوسیالیسم دمکراتیک پیروی خواهد شد:





۱. هدف اصلی مصالح عمومی مردم است.
۲. جوهر دمکراتیک این سیستم در این امر نهفته است که تکوین آن طی یک پروسه‌ی رفرفرم به شیوه‌ای دمکراتیک و با شرکت کلیه‌ی اقشار و طبقات جامعه انجام خواهد گرفت.
۳. جوهر عادلانه‌ی سوسیالیسم دمکراتیک از این امر ناشی می‌شود که تلاش بعمل می‌آید شکاف اقتصادی و اجتماعی میان طبقات کاهش داده شده و به استقرار یک توازن نسبی میان اقشار و طبقات جامعه کمک شود.
۴. سیستم بازار آزاد تحت نظارت حاکمیت سیاسی و دمکراتیک مردم خواهد بود.
۵. سیاست حکومت در رابطه با بخش عمومی و بخش خصوصی بر اساس لزوم تطبیق با شرایط ویژه‌ی کشور و رعایت مصالح ملی تعیین خواهد شد.

#### ماده‌ی هیجدهم: تساوی زن و مرد

۱. حکومت جمهوری کردستان با توجه به مفاد پیمان بین‌المللی امحاء هرگونه تبعیض علیه زنان، تأمین برابری زن و مرد در میان خانواده و جامعه و در عرصه‌ی کار و حاکمیت و بطور کلی در کلیه‌ی زمینه‌های زندگی سیاسی و اجتماعی و



فرهنگی و اقتصادی را وظیفه‌ی خود دانسته و برنامه‌های کاملی را در این ارتباط تدوین و اجرا خواهد کرد.

۲. بهره‌گیری از مکانیزم تبعیض مثبت نظیر سیستم کوتاه در انتخابات مجلس و تعیین نسبت مناسبی در پستهای اداری از جمله راههای نیل به این هدف خواهد بود.

#### ماده‌ی نوزدهم: جامعه‌ی مدنی

جمهوری کردستان شکوفایی جامعه‌ی مدنی در کردستان را بعنوان یکی از ابزارهای حکمرانی بهینه در هر دو عرصه‌ی مشارکت سیاسی و شکوفایی جامعه‌ی مدنی مورد توجه قرار خواهد داد. به همین دلیل به رشد مؤسسات جامعه‌ی مدنی یاری خواهد رساند و ترویج فرهنگ تحمل متقابل و محو هرگونه تعصب سیاسی و اجتماعی به آنها اتکا خواهد کرد.

#### ماده‌ی بیستم: محیط زیست

۱. حفاظت از طبیعت کردستان از وظائف جمهوری کردستان است.

۲. حکومت در هر پروژه‌ای که بر محیط زیست تأثیر داشته باشد بخصوص در عرصه‌ی توسعه و تولید جنبه‌ی حفاظت



از محیط زیست را بعنوان يك پارامتر اساسی مورد توجه قرار خواهد داد.

### فصل ششم

#### سیاست در رابطه با بخشهای دیگر کردستان

- ماده‌ی بیست و یکم: موضع جمهوری کردستان در رابطه با سایر بخشهای کردستان جمهوری کردستان:
۱. خلق کرد در کلیه‌ی بخشهای کردستان و کردها در هر کجا باشند را به عنوان آحاد يك ملت می‌شناسد.
  ۲. از مبارزه‌ی برحق ملت کرد در سایر بخشهای کردستان در جهت تأمین حقوق و آزادیهای ملی پشتیبانی می‌نماید.
  ۳. به کردهایی که به دلیل مبارزه‌ی آزادیخواهانه در سایر بخشهای کردستان در معرض خطر قرار گرفته و ناچار از ترك میهن خویش می‌شوند پناهندگی سیاسی اعطا می‌کند.



۴. با بخشهایی از كردستان كه در چارچوب كشور مربوطه به تأمين حقوق ملي خويش ناييل آمده‌اند روابط دوستانه‌ی سياسي، اقتصادي، بازرگاني و فرهنگي برقرار مي‌سازد.

# اساسنامه‌ی حزب دمکرات کردستان

## فصل اول

### هویت حزب

**ماده‌ی اول:** نام حزب "حزب دمکرات کردستان" است.

**ماده‌ی دوم:** حزب دمکرات کردستان یک حزب آزادیخواه ملی و دمکرات است که میهن‌پرستان و آزادیخواهان شرق کردستان را در صفوف خود گرد هم می‌آورد.

**ماده‌ی سوم:** حزب دمکرات کردستان یک حزب سکولار است و به جدایی دین از حاکمیت سیاسی اعتقاد دارد.

**ماده‌ی چهارم:** حزب دمکرات کردستان از اصل پلورالیسم سیاسی پیروی می‌نماید.



## فصل دوم

### عضویت در حزب

#### ماده‌ی پنجم: شرایط کسب عضویت

کلیه‌ی ساکنان کردستان ایران و هر کردی در ایران می‌توانند به عضویت حزب دمکرات کردستان درآیند مشروط بر آنکه:

- سن آنها کمتر از ۱۸ سال نباشد.
- برنامه و اساسنامه حزب را بپذیرند.
- افرادی خوشنام و میهن پرست باشند.

#### ماده‌ی ششم: طریقه‌ی پذیرش اعضا

برای آنکه فردی به عضویت حزب پذیرفته شود باید:

- دو نفر از اعضای حزب او را معرفی کنند.
- حداقل شش ماه دوره‌ی آزمایشی را بگذرانند.
- عضو حزب یا سازمان سیاسی دیگر نباشد.
- از سوی اکثریت اعضای یکی از حوزه‌های حزبی یا ارگانی بالاتر به عضویت پذیرفته شود.



## فصل سوم

### وظایف و حقوق اعضاء

#### ماده‌ی هفتم: وظایف اعضای حزب

عضو حزب موظف است:

۱. برای تحقق بخشیدن به اهداف حزب که در برنامه مندرج است کوشا باشد.
۲. در راستای دفاع از وحدت سیاسی و تشکیلاتی حزب تلاش نماید.
۳. طبق اساسنامه از دیسپلین حزب پیروی کند.
۴. در یکی از ارگانه‌های حزب فعالیت داشته و در جلسات مربوطه مشارکت نماید.
۵. حافظ اسرار حزب باشد.
۶. در جهت ارتقاء سطح آگاهی خود بکوشد.
۷. سیاست حزب را به میان توده‌های مردم برده و روابط خود را با آنها تحکیم بخشد و از نظرات و تجربیات آنها بهره گیرد.
۸. حق عضویت بپردازد.



**ماده‌ی هشتم: حقوق عضو حزب**

عضو حزب حق دارد که:

۱. به عضویت یا به عنوان مسئول هر يك از ارگانهای حزب برگزیده شود یا منصوب گردد.
۲. در درون حزب و در جلسات یا گردهماییهای حزبی، علنا هر فرد و یا ارگانی را مورد انتقاد قرار دهد.
۳. از طریق تشکیلاتی انتقادات، پیشنهادات، سؤالات و نقطه‌نظرات خود را با همه‌ی ارگانهای حزبی در میان بگذارد.
۴. سیاستهای حزب را مورد پرسش قرار دهد و خواستار تغییر آنها گردد.
۵. شکایت خود از هر ارگانی را با ارگان بالاتری در میان بگذارد.
۶. در هر يك از جلسات ارگان مربوطه که بنخواهد کار و فعالیت حزبی و سیاسی وی را ارزیابی کرده و درباره‌ی آن تصمیم‌گیری نماید، شرکت کند.

**ماده‌ی نهم: مجازات عضو**

۱. اعضای که وظایف خود را به انجام نمی‌رسانند یا برخلاف اساسنامه‌ی حزب رفتار می‌نمایند یا مرتکب عملی





می‌گردند که اعتبار حزب را خدشه‌دار می‌نماید، متناسب با جرم ارتكابی مجازات می‌گردند. مجازاتهای حزبی عبارتند از:

- تذکر شفاهی

- تذکر کتبی

- خلع مسئولیت

- تعلیق عضویت

- اخراج از حزب

۲. مجازات حزبی از سوی سازمان حزبی مربوط به هر يك از اعضا و با اکثریت آراء تعیین می‌گردد.

۳. هدف از مجازات حزبی راهنمایی کردن عضو خاطی است و صرفاً زمانی عضو مجازات می‌گردد که راههای دیگر از قبیل انتقاد و راهنمایی در تصحیح رفتار وی بی اثر بوده باشد.

۴. عضو اخراجی این حق را دارد که از ارگان بالاتر درخواست تجدید نظر نماید و حتی می‌تواند چنین درخواستی را به کنگره نیز تقدیم نماید.

۵. حداکثر مدت تعلیق عضویت يك سال است. سابقه‌ی حزبی عضو تعلیق شده بعد از پایان مدت تعلیق، در نظر گرفته خواهد شد و طبق نظر ارگان مربوطه به وی مسئولیت سپرده می‌شود.



## فصل چهارم ساختار حزب

### ماده‌ی دهم: ساختار و کار ارگانهای حزب

- ۱- اصول بنیادین سازماندهی ساختار حزب به ترتیب زیر است:
  - کلیه‌ی ارگانهای حزب از پایین به بالا برگزیده می‌شوند.
  - ارگانهای حزب گزارش کار و فعالیت خود را به گونه‌ای مرتب هم به آن بخش از اعضای حزب که آنها را برگزیده‌اند و هم به ارگان مافوق خود گزارش می‌دهند.
  - تصمیمات اتخاذ شده از سوی ارگان مافوق از سوی ارگان پایین تر به اجرا درمی‌آید.
  - در داخل حزب برای کلیه اعضا، بدون هیچگونه تفاوتی، یک نوع دیسپلین وجود دارد.
  - در ارگانهای حزب اتخاذ تصمیمات به شیوه‌ی جمعی و با اکثریت آرا انجام می‌گیرد.
  - فردپرستی و دیکتاتوری در هیچ یک از مراتب تشکیلاتی مجاز نبوده و در مورد آن پیگرد لازم صورت می‌گیرد.



- اطلاعات لازم درباره‌ی هرگونه دگرگونی در زمینه‌های امور داخلی تشکیلات، مسائل سیاسی و روابط حزب با سایر احزاب و غیره به گونه‌ای سیستماتیک در داخل حزب اعلام می‌شود.

- در داخل حزب وجود گروه و فراکسیون علنی فکری و سیاسی به رسمیت شناخته می‌شود و هر گروهی حق دارد که افکار و عقاید خود را در درون تشکیلات حزب ابراز دارد.

#### **تبصره:**

هرنوع دسته‌بندی مخفیانه جرم محسوب شده و مستوجب مجازات می‌باشد.

#### **ماده‌ی یازدهم: سازمانهای حزبی**

۱. مبنای سازمان حزب حوزه حزبی است و تعداد اعضای هر حوزه نباید از سه نفر کمتر باشد.
۲. سازمانهای حزب از طریق کمیته ده، محله، شهر، منطقه، شهرستان و مرکز اداره می‌شوند.
۳. وظایف حوزه و کمیته‌های ده، محله، شهر، منطقه، شهرستان و مراکز حزبی ترویج و تبلیغ سیاست حزب در میان توده‌های مردم و اجرای تصمیمات کمیته‌ی مرکزی و ارگانهای مسئول می‌باشد.



۴. كميته‌ی هر سازمانی از سوی اعضای آن سازمان یا از سوی نمایندگان آنها برگزیده می‌شود.
۵. بالاترین ارگان هر يك از سازمانهای حزبی كنفرانس آن می‌باشد كه هر دو سال يكبار از اعضای حزبی سازمان مربوطه یا نمایندگان آنان برگزار می‌شود.
۶. سازمانهای حزبی در حوزه‌ی فعالیت خویش می‌توانند دارای برنامه و پروژه‌ی كاری ویژه‌ی خود باشند.

**تبصره:**

- در شرایط ویژه، كميته‌ی مركزی می‌تواند شیوه‌های دیگری را برای سازماندهی حزب به تصویب برساند.
- سازمانهای حزبی در خارج از كردستان طبق آیین‌نامه‌ی ویژه و مناسبی كه به تصویب كميته‌ی مركزی رسیده باشد اداره می‌شوند.



### فصل پنجم

#### ارگانهای رهبری حزب

##### ماده‌ی دوازدهم: کنگره‌ی حزب

۱. کنگره بالاترین ارگان حزب است که هر چهار سال یکبار از اعضای اصلی و علی‌البدل و مشاورین کمیته‌ی مرکزی و دفتر سیاسی، اعضای کمیته‌ی دفاع از اساسنامه‌ی حزب و تعدادی از نمایندگان سایر اعضای حزب که نسبت آنرا کمیته‌ی مرکزی تعیین می‌نماید، تشکیل می‌گردد.
۲. کنگره‌ی فوق‌العاده بنا به درخواست کمیته‌ی مرکزی یا دو سوم کمیسیونها و کمیته‌های وابسته به کمیته‌ی مرکزی تشکیل می‌شود.

##### ماده‌ی سیزدهم: وظایف و اختیارات کنگره

##### کنگره حزب:

۱. گزارش کمیته‌ی مرکزی را ارزیابی نموده و درباره‌ی آن رأی می‌دهد.
۲. خطوط کلی، استراتژی و تاکتیکهای حزب را تعیین می‌نماید.



۳. برنامه و اساسنامه‌ی حزب را در صورت لزوم مورد بازنگری قرار داده و آنرا تصویب می‌کند.

۴. اعضای اصلی و علی‌البدل کمیته‌ی مرکزی حزب و اعضای کمیته‌ی دفاع از اساسنامه‌ی حزب را از میان اعضای کنگره انتخاب می‌نماید.

**تبصره:**

- کمیته‌ی مرکزی می‌تواند حداکثر به تعداد یک چهارم اعضای اصلی خود، از اعضای حزب را مستقیماً و با داشتن حق رأی در کنگره شرکت دهد.

- افرادی می‌توانند به عضویت کمیته‌ی مرکزی یا اعضای علی‌البدل آن برگزیده شوند که دست کم ۳ سال سابقه‌ی عضویت فعالانه در یکی از سازمانهای حزبی را داشته باشند.

- نسبت نمایندگان هر سازمان حزبی برای کنگره بر مبنای تعداد نمایندگان آن سازمان تعیین می‌گردد، مشروط بر آنکه دستکم دو سوم اعضای آن سازمان در کنفرانس پیش از کنگره شرکت نمایند. در غیر این صورت، تعداد شرکت کنندگان در کنفرانس مینا قرار خواهد گرفت.



**ماده‌ی چهاردهم: کنفرانس حزب**

۱. کنفرانس حزب زمانی برگزار می‌گردد که:
  - امکان برگزاری کنگره وجود نداشته باشد.
  - چنان مشکلاتی پیش آمده باشد که کمیته‌ی مرکزی قادر به حل و فصل آنها نباشد.
۲. در چنان شرایطی کنفرانس از صلاحیت کنگره برخوردار است.
۳. کنفرانس از اعضای اصلی، علی‌البدل و مشاوران کمیته‌ی مرکزی، اعضای کمیسیون دفاع از اساسنامه، نمایندگان کمیته‌های شهرستانها، مراکز حزبی، کمیته‌ها و کمیسیونهای وابسته به دفتر سیاسی و اعضای کمیته‌ی رهبری امور حزبی در خارج از کردستان تشکیل می‌شود.
۴. تعداد نمایندگان این کمیته‌ها و کمیسیونها از طرف کمیته‌ی مرکزی تعیین می‌گردد، مشروط بر آنکه شمار نمایندگان برگزیده از تعداد اعضای اصلی، علی‌البدل، مشاوران کمیته‌ی مرکزی و اعضای کمیسیون دفاع از اساسنامه بیشتر باشد.



**ماده‌ی پانزدهم: رفراندوم در حزب**

۱. رفراندوم در حزب زمانی صورت می‌گیرد که:  
- مسأله‌ی مهم و سرنوشت‌سازی پیش‌آید که کمیته‌ی مرکزی نخواهد به تنهایی درباری آن تصمیم بگیرد.  
- دست کم دو سوم از اعضای کمیته‌ی مرکزی خواستار رفراندوم باشند.

۲. در چنین حالتی کمیته‌ی مرکزی مؤظف است که هرچه زودتر - حداکثر تا یک ماه - به تشکیل کمیته‌ای متشکل از نمایندگان سازمانها و ارگانهای رهبری حزب برای برگزاری رفراندوم، اقدام نماید.

**تبصره:**

- یک سوم از اعضای کمیته‌ی اجرایی رفراندوم را نمایندگان کمیته‌ی مرکزی، یک سوم دیگر آنرا اعضای کمیته‌ی خارج از کردستان و یک سوم بقیه را اعضای کمیسیونهای وابسته به دفتر سیاسی تشکیل می‌دهند.  
- این کمیته مسئول آماده کردن پرسشهای مربوط به رفراندوم، شیوه‌ی به برگزاری و اعلام نتیجه‌ی آن می‌باشد.  
- پرسشهای مربوط به رفراندوم باید به تصویب کمیته‌ی مرکزی برسد.





**ماده‌ی شانزدهم: کمیته‌ی مرکزی**

۱. در فاصله‌ی میان دو کنگره، کمیته‌ی مرکزی بالاترین ارگان حزب است و امور حزبی را اداره می‌کند.
۲. وظایف و صلاحیت کمیته‌ی مرکزی به شرح زیر است:
  - دبیرکل حزب، دفتر سیاسی و جانشین دبیرکل را انتخاب می‌نماید.
  - مسئول نظارت و تصمیم‌گیری در مورد سیاست حزب در چارچوب برنامه و تصمیماتی است که از سوی کنگره تنظیم و اتخاذ شده است.
  - مسئول درآمدها و هزینه‌های حزب بوده و میزان حق عضویت اعضای حزب را تعیین می‌نماید.
  - دست کم هر سال چهار بار تشکیل جلسه می‌دهد. اعضای علی‌البدل و مشاوران کمیته‌ی مرکزی در جلسات کمیته‌ی مرکزی شرکت می‌نمایند و دارای رأی مشورتی می‌باشند.
  - تمهیدات لازم جهت برگزاری کنگره و شیوه‌ی انتخاب کمیته‌ی مرکزی (که در کنگره در مورد آن تصمیم گرفته می‌شود) را فراهم می‌سازد.



**تبصره:**

- کمیته‌ی مرکزی می‌تواند تا نصف تعداد اعضای اصلی این کمیته در زمینه‌های تخصصی مشخص مشاورینی را برای خود انتخاب نماید.
- جلسات کمیته‌ی مرکزی با شرکت دستکم دوسوم اعضای اصلی آن رسمیت می‌یابد.
- مصوبات کمیته‌ی مرکزی زمانی قطعیت می‌یابند که بیش از نیمی از اعضای اصلی یا دوسوم از اعضای اصلی حاضر در جلسه به آنها رأی مثبت بدهند.
- کمیته‌ی مرکزی این صلاحیت را دارد که اقدامات دبیرکل و اعضای دفتر سیاسی را مورد تحقیق و بررسی قرار داده و از آنان بازخواست نماید.
- هیچ فردی نمی‌تواند بیش از دو دوره متوالی به دبیرکلی برگزیده شود.



**ماده‌ی هفدهم: دفتر سیاسی**

۱. دفتر سیاسی متشکل از دبیرکل و شمار دیگری از  
اعضاء کمیته‌ی مرکزی می‌باشد که کمیته‌ی مرکزی در مورد  
آن رأی می‌دهد.

۲. وظائف دفتر سیاسی بشرح زیر است:  
- در فاصله‌ی میان دو جلسه‌ی کمیته‌ی مرکزی، مسئول  
اجرای مصوبات کمیته‌ی مرکزی حزب است.  
- در چارچوب سیاست کلی حزب مواضع و دیدگاههای حزب  
را تبیین و اعلام می‌نماید.  
- امور کمیسیونها را در جلسات خود مورد بررسی قرار داده و  
تصمیمات لازم را در مورد آنها اتخاذ می‌نماید.  
- طبق ضرورت تشکیل جلسه داده و گزارش اقدامات خود را  
به کمیته‌ی مرکزی ارائه می‌دهد.

۳. دفتر سیاسی می‌تواند در صورت لزوم و طبق  
تصویب کمیته‌ی مرکزی حداکثر پنج تن را بعنوان مشاور برای  
خود برگزیند.

**تبصره:**

- مسائلی که به کلیت حزب ارتباط دارند باید در کمیته‌ی  
مرکزی مورد بحث قرار بگیرند و به رأی گذاشته شوند.



- تصمیمات مربوط به هر کمیسیونی باید با شرکت مسئول آن کمیسیون مورد بحث قرار گرفته و درباره‌ی آن رأی‌گیری شود.

#### ماده‌ی هیجدهم: دبیرکل حزب

۱. دبیرکل حزب:
  - سختگوی رسمی حزب در خارج از حزب است.
  - مسئول کلی روابط خارجی حزب است.
  - در میان کمیسیونهای حزبی ایجاد هماهنگی می‌نماید.
  - در غیاب دبیرکل، معاون دبیرکل مسئولیتهای وی را عهده‌دار می‌گردد.

#### ماده‌ی نوزدهم: کمیسیونهای کاری حزب

۱. کمیسیونهای حزبی بنابه تشخیص کمیته‌ی مرکزی و با تصویب این کمیته تشکیل می‌گردند.
۲. این کمیسیونها طبق استراتژی بلندمدت و برنامه‌ی کار سالانه و چند ساله‌ی خود، که در کمیته‌ی مرکزی به تصویب می‌رسند، فعالیت می‌کنند.



۳. هر کدام از این کمیسیونها در چارچوب آیین‌نامه‌ی مربوطه، در پیشبرد استراتژی و اجرای برنامه‌ی کاری خود و اخذ تصمیمات لازم مستقل می‌باشند.

#### فصل ششم

#### کمیسیون دفاع از اساسنامه‌ی حزب

**ماده‌ی بیستم:** کمیسیون دفاع از اساسنامه‌ی حزب از افراد کارشناس در زمینه برنامه و اساسنامه‌ی حزب تشکیل می‌شود که کنگره آنها را برمی‌گزیند.

**ماده‌ی بیست و یکم:** وظایف و صلاحیت کمیسیون دفاع از اساسنامه عبارتند از:  
۱. بر اجرای اساسنامه در ارگانهای حزب نظارت می‌نماید.



۲. از طریق نمایندگان خود در کنفرانسهای حزب شرکت کرده و در مورد صلاحیت کنفرانسها و صحیح بودن شیوه‌ی انتخاب اعضای کمیته‌ها و نمایندگان کنگره اظهار نظر می‌کند.

۳. به شکایات اعضای معلق یا اخراج شده رسیدگی می‌کند و چنانچه مجازات مربوطه را برخلاف اساسنامه‌ی حزب تشخیص دهد، پیشنهاد لغو آنرا می‌نماید.

**تبصره:**

- کمیسیون دفاع از اساسنامه در امور اجرایی حزب دخالت نمی‌کند.
- کمیسیون دربارهی مجازاتهای اداری یا مجازات پیشمرگان تحقیق نمی‌کند و صرفاً در مورد مجازاتهای حزبی اظهار نظر می‌کند.
- کمیسیون نظرات و پیشنهادات خود را جهت تصویب به کمیته‌ی مرکزی ارائه می‌دهد.



### فصل هفتم

#### منابع مالی حزب

#### ماده‌ی بیست و دوم: منابع مالی حزب

منابع مالی حزب عبارتند از:

۱. حق عضویت اعضای حزب.
۲. کمکهای مالی اعضاء، هواداران و دوستان حزب.
۳. درآمدهای حاصله از سرمایه‌گذاریها و پروژه‌ها.

### فصل هشتم

#### چند پرنسیپ کلی

- سیستم کار و فعالیت و جلسات و کنفرانسهای حزب به شیوه‌ی دینامیک و با برنامه و طرحهای مکتوب به پیش برده می‌شود. همه‌ی سازمانها، کمیسیونها و تیمهای کاری حزب دارای طرح و برنامه‌ی کاری مدون و مختص به خود بوده و طبق آنها عمل خواهند کرد.



- بمنظور اهمیت دادن به نقش زنان در صفوف حزب، باید اهمیت بسیاری به تعلیم و آموزش آنها داده شود تا فرصت توانمندسازی لازم برای آنها جهت اداری امور در بخشهای مختلف فراهم آید. همچنین باید مکانیزم مناسب بمنظور شرکت زنان در رهبری حزب و دیگر ارگانهای اداری حزب مورد توجه قرار گرفته و از پرنسیپ " تبعیض مثبت" نیز استفاده شود.